

P1-PS-5

องค์ความรู้หอมพื้นบ้าน ณ ศูนย์บำบัดทุกข์สร้างสุขภาพ ชุมชนตำบลวังแสง จังหวัดมหาสารคาม

ภาลณี เชื้อวงศ์พรหม, พัชราภรณ์ วงเวียน, รุ่งภา พิมโพธิ์,
วิไลภรณ์ วรเชษฐ*, สมศักดิ์ อากาศทองสกุล, วนิดา ไทรชมภู

บทนำ: การแพทย์พื้นบ้านเป็นระบบการดูแลสุขภาพด้วยตนเองแบบดั้งเดิม ที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในชุมชน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ของหอมพื้นบ้าน ณ ศูนย์บำบัดทุกข์สร้างสุขภาพชุมชนตำบลวังแสง จังหวัดมหาสารคาม

วิธีการศึกษา: ผู้วิจัยได้เข้าไปในชุมชนและพักอาศัยอยู่กับหอมพื้นบ้านเป็นเวลา 2 สัปดาห์ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์หอมพื้นบ้านจำนวน 49 คน **ผลการการศึกษา:** พบว่าส่วนใหญ่หอมพื้นบ้านมีอายุ 70 ปีขึ้นไป จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีอาชีพทำนา มีประสบการณ์ในการรักษาอย่างน้อย 20 ปี พบหอมพื้นบ้านประเภทหอมยาสมุนไพรมากที่สุด (ร้อยละ 51.02) พบโรคและอาการที่หอมพื้นบ้านสามารถรักษาได้ทั้งหมด 64 โรคหรืออาการ พบตำรับยาสมุนไพร 58 ตำรับ สมุนไพรเดี่ยว 27 ชนิด ตัวอย่างตำรับยา เช่น ตำรับยารักษาอาการคลื่นประจำเดือน พบว่าจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมสามารถรักษาได้ผล ทำให้ประจำเดือนมาเป็นปกติ ตำรับยารักษาอาการปวดเมื่อยร่างกาย พบว่าหอมพื้นบ้านและชาวบ้านต้มดื่มเป็นประจำ และตำรับยารักษาโรคเมะเร็ง หอมพื้นบ้านบอกว่ามีผู้ป่วยบางคนที่รักษาหาย นอกจากนี้พบสมุนไพรจำนวน 209 ชนิด จากพืชสมุนไพรมากกว่า 66 วงศ์ สมุนไพรที่พบมีการนำไปใช้ในตำรับบอยที่สุด คือ เถียงถั่ว พบในตำรับยา 7 ตำรับ ส่วนต้นปลาตุ๊ก (*Meyna velutina* Robyns.) เป็นสมุนไพรที่พบใช้ในการรักษาโรค/อาการได้มากที่สุด 6 โรค/อาการ หลังจากสิ้นสุดการศึกษาผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือการใช้ยาสมุนไพร ฉบับตำบลวังแสง 1 เล่ม **สรุปผลการศึกษา:** หอมพื้นบ้าน ณ ศูนย์บำบัดทุกข์สร้างสุขภาพชุมชนตำบลวังแสง ส่วนใหญ่เป็นหอมสมุนไพร มีองค์ความรู้ในการรักษาโรคได้หลายโรค พบตำรับยาหลายตำรับ และมีบางตำรับที่ควรทำการวิจัยอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับสารสำคัญและฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาต่อไป

คำสำคัญ: องค์ความรู้หอมพื้นบ้าน, หอมยาสมุนไพร, ตำรับยาสมุนไพร, ศูนย์บำบัดทุกข์สร้างสุขภาพชุมชนตำบลวังแสง

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150
*ติดต่อผู้พิมพ์: Tel: 085-458-9045, FAX: 043-754360,
E-mail: wilaiapon_kung@hotmail.com

P1-PS-6

การพัฒนาวิธีเตรียมตัวอย่างก่อนขั้นตอนการสกัดสาร แซนโทฟิลล์จากดาวเรือง

ชนิกานต์ ขอเหนี่ยวกลาง, ปิยะพร เทพนาที, วรณลลิตา ลิโซสง,
โสภภาพ พลนอก, สฤลรัตน์ รัตนาเกียรติ*, วนิดา ไทรชมภู

บทนำ: แซนโทฟิลล์ (Xanthophylls) เป็นสารสีเหลืองในกลุ่มแคโรทีนอยด์ (carotenoid) ในปัจจุบันมีการนำสารแซนโทฟิลล์มาใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้นทั้งทางยา เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และปุ๋ยสัตว์ ดอกดาวเรืองเป็นแหล่งหนึ่งที่มีแซนโทฟิลล์สูง จึงนิยมใช้ผสมในอาหารสัตว์ เกษตรกรจะได้ราคาดอกดาวเรืองสูง เมื่อผลผลิตมีคุณภาพสูงซึ่งพิจารณาจากสารแซนโทฟิลล์ที่สกัดได้เป็นหลัก การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาวิธีการรักษาคุณภาพและปริมาณของแซนโทฟิลล์ในดอกดาวเรืองหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อให้ได้สารแซนโทฟิลล์ปริมาณสูงจากการสกัด **วัสดุและวิธีการ:** แยกเชื้อราจากดอกดาวเรือง และคัดเลือกเชื้อราจากความสามารถของเอนไซม์เซลลูเลส เพื่อใช้ในการทำ pre-treatment ด้วยวิธี solid-state fermentation เป็นเวลา 5 วัน ก่อนการสกัดแซนโทฟิลล์จากดอกดาวเรือง จากนั้นวิเคราะห์ปริมาณแซนโทฟิลล์ที่สกัดได้โดยวิธี TLC densitometry และเปรียบเทียบผลจากกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ทำ pre-treatment และกลุ่มที่ทำ pre-treatment โดยเชื้อราชนิดต่างๆ **ผลการศึกษา:** แยกเชื้อราจากดอกดาวเรืองได้ทั้งหมด 4 ชนิด คือ MG 01, MG 02, MG 03 และ MG 04 โดยเชื้อที่ย่อยสลายเซลลูโลสได้ดีที่สุดคือ MG 01, MG 02 และ MG 03 ซึ่งในสารสกัดดอกดาวเรืองที่หมักด้วยเชื้อ MG 01, MG 02 และ MG 03 มีปริมาณแซนโทฟิลล์ เท่ากับ เท่ากับ 24.1435±0.6137, 16.6780±1.0743, 16.2604±0.3345 กรัมต่อกิโลกรัมแห้ง ตามลำดับ ส่วนกลุ่มควบคุมมีปริมาณแซนโทฟิลล์เท่ากับ 16.0658±1.2127 กรัมต่อกิโลกรัมแห้ง โดยการทำให้ pre-treatment ดอกดาวเรืองก่อนการสกัดดอกดาวเรืองสดด้วยเชื้อรา MG 01 ทำให้ได้ปริมาณแซนโทฟิลล์มากกว่าสารสกัดที่ไม่ได้ทำ pre-treatment อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) **สรุปผล:** การเตรียมตัวอย่างก่อนการสกัดสารแซนโทฟิลล์จากดอกดาวเรืองด้วยวิธี solid-state fermentation เป็นวิธีที่ช่วยเพิ่มคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้แก่เกษตรกรได้

คำสำคัญ: แซนโทฟิลล์, ดอกดาวเรือง, การหมักแบบ solid-state, pre-treatment

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150
*ติดต่อผู้พิมพ์: Tel: 043754322 ต่อ 2626, Fax: 043754360,
E-mail: sakulrat.r@msu.ac.th